NOVICE
gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 7. aprila 1855. List 28.

Nekaj od obdelovanja vinogradov in od pridelovanja vina.

I.

Da vinograd kar nar več mogoče pridelka dá.

(Dalje.)

2. Terte imajo na Ogerskem večidel vse druge memo naših, in ne terpé v vinogradu perhljivek, ki nočejo roditi. — Pri nas naj bi tudi vsak gornik iz svojega vinograda take izmetal, ki imajo komaj vsako tretje, četerto leto kako češuljo, in naj bi namest njih nasadil rodovitne terte, namreč take, ktere dajo dobro vino in rade rodé. Je nekteri javor, nektera drobna belina, nektera tičina, tudi primorščina in mozlevina rada rodovitna, dokler ni zanemarjena, tudi česninske terte so nektere rade bogate: take naj se bolj sadé, da bo več in dobrega grojzdja, in tudi še zelenika je rada polna, ima velike in zažete grojzde, in je pred tatvino manj v nevarnosti; dozorí v gorkih jesenih, če tudi od druzega grojzdja malo pozneje, pa dá močno in terpeče vino; v slabih letih pa, ko je merzlą jesen, mora dalej zoriti; naj se bolj na sončnem kraji sadí. Pa tudi iz nemških krajev se lahko dobre in rodovitne terte dobé, ki bi pri nas gotovo storile, če bi komu mar bilo za-nje. Sej tudi pred več leti žlahnega sadja pri nas ni bilo, ki je zdaj, in dobro plenja; zakaj bi terte pri nas ne storile, ako bi se tako oskerbovale, kakor hočejo imeti?

3. Kar sadeže tiče, smo vidili na Nemškem pri Dunaji terte v vinogradih tako posajene, da ni bilo nikjer laza, pa tudi nikjer gošče ne; tudi pri Pečuhu na Ogerskem so terte nek tako nasajene, in je to verjeti, ker tako zlo plenjajo, dokler v gošči in v hobatji ne more ne veliko ne dobrega grojzdja biti, ker sonce ne more do njega; lazi pa tožijo lenega gospodarja. Pa tudi vse, kar tertju senco dela, je v vinogradu škodljivo, postavimo, visoke brajde, hrami v vinogradu, posebno pa sadno drevje, nar bolj košati orehi, kar je vse sicer dobro, v vinogradu grojzdu pa škodljivo, in nič tacega se po Nemškem ne vidi. Iz enacega vzroka se tudi dolgi koli ne priporočajo.

4. Režejo pa terte na Nemškem tako, da ostanejo zlo nizke, in ker so vinogradi dobro gnojeni, pusté po 2, 3 mladike s štirimi, petimi očesi, ki imajo v jeseni vse polno grojzdja, da ga komaj deržé, in ni viditi skoraj nobene stare terte. Vinoredniki okoli Badna skoraj vse ter neznano veliko grojzdja na Dunaj branjevcem prodajajo. Na Ogerskem pri Pečuhu (menda tudi drugod) režejo terte na betíce ali glavíce, ki imajo okoli mladike kakor zvezda žarke, in v jeseni vse polno lepega grojzdja, ki ga dva ali trije kratki koli nakviško deržé, ali je pa terta za terto privezana, dokler grojzdje ne dozorí. Marsiktera taka terta dá poln kebel grojzdja in včasi še več. Naši Dolenci pa puščajo pri rezanji šparone, po enega ali dva, na močnih tertah, in jih všibé, da so prisiljeni roditi; ali ker pri njih tudi nar boljša terta je še zmiraj slabo gnojena, se morajo drugo pomlad taki šparoni odrezati, in ena sama kratka mladika pustiti, da terta ne oslabí in ne pogine. Bi bile bolj dobro in globoko gnojene, bi se lahko več in še daljših mladik brez škode tako puščalo, da bi prav veliko grojzdja dale, in ako bi se nov sadež delal, bi se terte v versti sadile in potlej mladike v nizke brajdice razpenjale in po volji šibile, in tako posebno veliko grojzdja dale, bi tudi lahko bolj redke bile, se od časa do časa lože dobro gnojile in le same terte pridno okopavale.

5. Na Nemškem in Ogerskem položé pred zimo vse terte na tla in kole pod streho vzamejo, in terte še malo s parstjo zagrenejo tako, da se pozimi nič ne pozná, kje je vinograd. V takem stanu ostanejo terte do pomladi, do zlo pozne rezatve, in ni nikoli slišati, da bi pri njih terta še clo v nizkih krajih kterikrat pozebla. Kako velicega priporočevanja da je to našim Dolencem vredno, vsak lahko spozná, ker jim mraz tolikrat, posebno bolj dolenske vinograde ne le za eno leto, ampak še za več tako posmodí, da se nekteri nikoli več ne okrevajo, ampak terte razpokajo in usahnejo.

V jeseni, ko začne grojzdje mecati, imajo po Nemškem povsod straže postavljene, da nobeden, še lastni gospodar ne smé po svoji volji iti v vinograd ali v goro, dokler grojzdje ni popolnoma zrelo in oklicano ni, kdaj da se smé začeti brati. To se godí po Austrijanskem in se mi zdí, da tudi po Ogerskem po stari hvale vredni navadi; pri Rajnu pa, na Hesenskem, Nasavskem itd., kjer imajo naj bolj sloveče vina, so posebne postave, po kterih se to zvesto spolnovati mora, ter vse v velik prid posameznim gospodarjem in celi deželi, ker pridelovanje vina ne gré le v posamezno, ampak v občno oskerbovanje in gospodarstvo dežele, ki deržavi čast in veliko dobička vabi. Ondi nimajo v vinskih goricah nobenega bajtarja ali selenka, da bi hišo v gori imel in stanoval, in kure in prasce redil; ondi ne smejo berači čez take gorice hoditi, ne fantini in vlačugarji se po njih klatiti. Koliko grojzdja mine po tacih potepuhih pri nas! Tudi ondi ne hranujejo vina v gorah, da bi po-nj hodili, ali pa da bi tatje hrame razbijali in ga kradli, in tacih hramov bi zdaj tudi pri nas treba ne bilo, ker so desetinske pravice minule.

Če se tedaj po druzih krajih dá na enakem prostoru veliko več vina pridelati memo prej, zakaj bi se to pri nas ne dalo, ker je tudi pri nas dobra lega za vino in rodoviten svet, kakor po Nemškem! Sej brez umnosti in terpeža nikjer nič prida biti ne more.

Pa ne le veliko več od dozdaj, ampak tudi veliko boljšega, in kar nar bolj mogoče dobrega in žlahnega vina naj si naši vinorejci pridelati prizadenejo, in jim to v sedanjih okolišinah kar zlo svetujemo.

(Dalje sledí.)

Od čbelarstva nekaj.

Ni ga po kmetih, če je kraj za to, skor nobenega postranskega pridobitka, ki bi pri malem trudu, ob krajšem času in z manjšimi stroški gospodarju v dobrih letih toliko vergel, kot čbelarstvo. Ono ne potrebuje velicega zemljiša; kaka dva sežnja na dolgo

in široko je prostora dovelj na kakem vertu. Za male kmete in kajžarje, pa tudi za take rokodelce, ki so večidel pri domu, kakor za kovače, kolarje, mizarje, šivarje, čevljarje, tkavce itd. so čbele posebno pripravne, ker jim lahko strežejo.

Kakor pa je pri vsakem kmetijskem rokodelstvu mnogo vraž in praznih vér, tako se jih tudi pri čbelarstvu ne manjka. „Čbelar mora srečo imeti, če ne ni nič“, se pogostoma sliši. Res je to — al to velja od vsacega dela. Kdor umno ne ravná, ali je nečimern, ne bo nikjer srečen. Vreme ima res veliko moč čez čbele, pa tudi skerb za nje, vednost in pridna strežba je ima ravno toliko. Kdor nima dosti vednosti v čbeloreji, naj se ne sramuje posvetovati se z umnim čbelarjem, in srečen bo. Nikar naj ne verjame praznih vraž, da se ne bo tako splačal, kakor se je splačal tisti zet, ki je bil navdan babje vére, ktera pravi: „kadar umerje čbelar, moraš hitro k čbeljnaku teči, na vsaki panj trikrat poterkati in jim povedati, da je gospodar umerl, ob enem pa tudi vsaki panj dobro stresti“. To je storil vražni zet po smerti svojega tasta, pa je polne panjove tako pretresal, da so razdražene živalice nad-nj planile in ga tako opikale, da je vse žive dní pomnil, kdaj je čbelam oklicoval smert njih prejšnega gospodarja.

Starozgodovinski pomenki.

Slovenščina v starem času.

Spisal P. Hicinger.

6. Ali je v starem času med Donavo in jadranskim morjem bilo ktero ljudstvo slovenskega rodú?

(Dalje).

Ko so Indi začeli nar višje božanstvo na več straní ločiti, so svoji trojici dali tudi boginjo na stran, to je bila Maja, mati treh višjih bogov. Pa tudi trem višjim bogovom so pridružili boginje, namreč: Sarasvati, Lakšmi in Bavani. Kakor je bilo sonce prikazen višjega boga, tako je luna bila prikazen višje boginje. Pri severnih Slovanih so bile znane boginje: Zlatababa, Krasopani, Živa, pri južnih Slovencih pa se nahaja tudi obilno sledú od tacih posebnih boginj; zlasti je opomniti tolike še dandanašnje vére v moč mlade in stare lune. Pristaviti se smé, da na bleškem jezeru je bil po stari pripovedi tempelj Radogosta in Žive.

Ako se posebej praša za spominke teh božanstev, kteri so se iz rimskega časa v sedanji slovenski zemlji našli, se kaže Brama ali Prove, začetnik vsih stvarí, prav po indiški šegi izpodobljen na Štajarskem; dalje pod imenom Latobus, Latobius, to je na Lotu, indiškem cvetu, znamnji stvarivne in rodivne močí sedeči Brama, in zopet v podobi medveda, v kterega se je bil enkrat spremenil za boj z Višnutom, na Koroškem.

Indiški Višnu, ohranjevavec stvarí, se za tega voljo v raznih premembah domišljuje, od kterih se na starih kamnih v sedanji slovenski zemlji mnogo sledú nahaja. Višnutova sprememba v ribo nekaj opominja na vesoljni potop, nekaj na vsakoletne povodnji, ktere v Indii po pasjih dnéh nastopajo, in iz kterih ljudí nastop bolj suhe dobe otmé; na to opominja pred ko ne toliko rib na tukajšnih rimskih kamnih. Prememba v merjasca ali vera je podoba vzdigovanja suhe zemlje iz povodnji; naznanuje jo večkratni napis Vercombog na Koroškem. Prememba v možoleva je znamnje zmage bolj mokre dobe nad nar hujo vročino o pasjih dnevih; od tod je še znamnje leva med nebeškimi znamnji; od tiste pričuje po g. Terstenjakovem razlaganji božanstvo Laburus ali Lavur na ljubljanskem kamnu. Prememba v vitežkega vojaka Rama, kteremu so v boji za njegovo soprugo pomagale opice zoper nasprotnika Ravana z njegovimi medvedi, je znamnje iz zimske nerodovitne dobe rešene zemlje; le-to oznanuje že pred imenovani celjovški kamen s podobo boja Višnutovega z medvedom. Prememba v junaškega zmagovavca Krišna je znamnje zmage spomladnih sončnih žarkov čez prejšnji zimski nerodovitni čas. Krišna v družbi pastaric je bil Slovencom znan kot bog pastirski Veles, od kterega ima vas Velesovo na Gorenskem ime; kakor zmagovavec nasprotnih močí v podobi silne kače pa jim je bil tudi znan, kakor naznanuje toliko pripoved od bele strahovite kače, ktere ni vsakteri bojevavec zamogel zmagati, le eden, Kersnik imenovan, ji je bil kos. Da je bil pa tudi v rimskem času znan na slovenski zemlji, od tega je priča znani ptujski kamen Prangar s plunkarjem, krog kterega so mnoge živali s plesavci in plesavkami, kteri ne najde nobene primere v greški ali rimski mitologíi. Kar zlasti kače kot sovražne močí zadeva, je pomniti toliko pripoved od izdanih gospodičin na podertih gradovih, ktere so pol ženske in pol kače.

Indiški Šiva, po svoji strani pokončevavec, pa ker iz smerti povsod nahaja spet življenje v prirodi, tudi oživljavec, ima za tega voljo posebne dve obliki, dobro in hudo, luč in temo, življenje in smert, poletje vroče in zimo merzlo. Njegovo znamnje je ogenj, in njegov navadni spremljevavec tur ali bik. Slovencom je znan kot Korent ali Kurant, in na njegovo ime svoje pustne norce uganjajo. Od tega božanstva za stari čas po g. Terstenjakovem mnenji pred ko ne pričata dva kamna na Koroškem, eden postavljen bogu Cheront, eden bogu Saxamus, kar je polatinčen Karant ali Korent, od besede kar, čer, po latinski saxum, je ime Karant ali Korent; Šiva indiški je namreč stanoval na gori polni čerov ali pečin; hrib pa, pri kterem se je uni napis našel, se še današnji čas imenuje Choralpe

Dalje je mnogo osebnih imen na starih kamnih, ktere so po častji Šivatovem posnete, na primero zlasti na Kranjskem: Fulginas, Broccius, oboje na blisk, Šivatovo lastnost, opominjajoče, uno sicer latinsko, to slovensko; Toravius, Buius, Voltaron, vse troje po Šivatovem biku vzeto, ker tur, buj, vol in bik je v slovenskem eno. Tudi v imenih vod že od kdaj znanih je spomin Živatov hranjen, ker besede Savus, Dravus, Murus so po korenikah sav, ter ali tur, mur vzete, ktere vse na bika Šivatovega opominjajo. Z indiškim Šivatom si je egiptovski Osiris enak, kterega podobšina se je našla v Solnogradu, dalje še Serapis, to je Šiva v peklu, kterega kamen je v Ptujem. (Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Koliko Turki od sveta vejo.

Cela vednost, ki jo turško ljudstvo ima od dežel in ljudstev po svetu, obstaja v temle:

Na svetu je po njih mislih 25 ljudstev in pol; polovični ljudje so cigani. Izmed unih 25 ljudstev so Arabci naj malopridniši. Judje niso veliko vredni, ker so 500 prerokov umorili, 500 druzih prerokov pa ne poslušali. Allah (Bog) jim je dobro hotel, al v svoji slepoti niso tega spoznali. Perzijan je še veliko manj vreden kot Jud; Perzijani pa tudi Judje pridejo v pekel; ker je pa vendar Perzijan še manj vreden kakor Jud, jezdari v peklu Jud Perzijana.

V Giaurlüku (to je, v deželi kristjanov) je 7 velicih deržav: cesarstvo nemško, rusovsko, brandenburško (Trentabolj), angležko, francozko, španjsko in pa genoveško. Vse te cesarstva so podložne padišahu (turškemu cesarju) in mu morajo obilne davke odrajtovati, da jih pusti živeti. — Zato tudi turško ljudstvo misli, da cesar francozki in kraljica angležka sta primorana bila na Turško poslati svoje armade in ladje, zakaj tako je ukazal padišah, zato pa jima je tudi to leto odpustil davke.

Koliko kave (kofèta) se povžije leto in dan v Europi.

Neki Angležj je precéj na drobno prerajtal, da se kave okoli 220 do 230 milijonov funtov povžije čez leto v Europi; pridela se je pa po vsem svetu blizo 600 mil. funtov. Naj več je povžijejo nemške dežele, in sicer se je sme na enega človeka šteti poltretji funt ali po 3 funte leto in dan; pripelje se je v te dežele sedaj skor 1 milijon centov čez leto — tedaj šesti del vsega pridelka. Na Angležkem so je popili leta 1852 blizo 35 mil. funtov. Pervo kavarnico so napravili v Londonu leta 1652, 20 let pozneje pa pervo na Francozkem v Marseillu.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Siska 28. sušca. Cena žita pada. 3000 vaganov valaške pšenice je bilo prodane po 4 fl. 50 kr., in blizo 3000 vag. koruze (nove) po 3 fl. 15 kr. Ker pa kupci mislijo, da bo žitna cena še bolj padla, je kupčija zdaj pri nas slaba. — V Karlovcu se ga malo prodaja, zato ponujajo koruzo po 3 fl. 45 kr. in tudi po 3 fl. 30 kr., pšenico po 7 fl. 45 kr. pa tudi po 7 fl., valaško po 5 fl. 45 do 6 fl. 30 kr., soršico (napolico) po 5 fl. 20 do 40 kr., oves po 2 fl. 10 do 15 kr. Iz Granice se mnogo žita vozi.

V Račah na Štajarskem so 21. dan p. m. celo hišo nekega šivarja preiskali in sopet zasačili ponarejevavca šestic; našli so kalup (model), v kterega je vlival šestice, plehasto žlico za ravno ta namen in pa kositren pokrov nekega pivnega kozarca; pri nekem pomagaču pa so našli tri iz kositarja ponarejene šestice, ki jih je, kakor je obstal, on sam naredil. Izročili so ga gosposki.

Iz Notrajnskega 2. dan aprila. Naj vredniku „Novíc“, ki je po višjem poročilu zavolj preiskave neke kužne bolezni več dni potoval po Notrajnskem (od Ljubljane do Senožeč), dovolijo častiti bravci, da jim, vernivši se v Ljubljano, kaj malega pové, kar mu je pri sercu. Ne bom govoril od strašnega blata, ki smo ga gazili od Verhnike noter do Senožeč, obiskovaje mnogo vasí, — tudi ne od silne burje, ki je razsajala v Postojni in me neboté prisilila k zdihljeju: „lepa si domovina naša, ma! pri tem koncu ne!“ — tudi ne bom omenjal terpinčenja uboge živine na ti cesti, kjer tudi človek veliko veliko terpí; — ne bom ponavljal mnogokrat slišanih želj, da bi se kmali kmali poravnale servitutne pravice v tukajšnih gojzdih, — tudi bom za se ohranil veselje, ki me je mnogokrat doletelo v družbi ljubih znancov in prijatlov, — vse to ni namen teh mojih verstic, ktere so določene le razodeti nektere misli o gospodarstvu sploh.

Pervo, kar svojim rojakom na Notrajnskem povedati imam, je, da naj varujejo, da njih konji ne nalezejo bolezni smerkovih kónj, kterih sicer zdaj na ti cesti ni še ravno veliko, pa jih utegne sčasoma več biti, ako se ne bo ojstro pazilo na to, da se berž izzačetka čisto odpravi kužna živina. Za smerkovega konja ni nobenega zdravila, in če je konj še tako lep, še tako močen in sicer zdrav, ni mu več pomagati, kakor hitro je zapadel tej kužnini, ktera se iz začetka kakor tat prikrade v konja, pa se od dneva do dneva bolj razširja in izperva skrita le prepozno očitna postaja premalo zvedenim ljudém. Naj se tedaj v sedanjih okoljšinah ne zanemarja nobena smolíka, noben kevžeh, da se iz spervega nedolžne iskrice ne vname nepogasljiv plamen! V tacih časih ni dosti, da gospodar pazi le na svojo živino, ampak paziti mora tudi na ptujo, da ne zatrosi kužnine. — Med blezo 1300 konji, ki smo jih preiskavali na svojem potovanji, sem sedaj vidil veliko več lišajevih kakor smerkovih kónj — al ravno to spričuje, kako nevarno je, če se zanemarjajo kužne bolezni, kakor se je to godilo pri lišajih in garjah, kterih je sedaj na Krasu sila veliko. Čudno se mi je zdelo, da na več krajih sem vidil, da še česala (štrigeljna) nimajo pri hiši! in da so mi rekli: bič (gajžla) je naš štrigelj!“ V tacih okoljšinah ni čuda, da je lišajevih kónj na kupe, ako zraven tega še pogledamo v hleve — kakoršni so pri nekterih gospodarjih. To niso hlevi, to niso štale — to so berlogi, to so gerde tamnice brez sape, brez svetlobe, zablatene, s pajčevinami preprežene, v ktere se tista živina zapera, ktera celi hiši kruh služi, ali saj gospodarju, ki ž njo po cesti vozari, pečenko, salato, vino in kavo! Vém, da zraven tacih hlevov tudi ljudjé nimajo dosti boljših stanovanj — vidil sem, da tam pa tam je revšina velika, — ali med revšino in nemarnostjo in lenobo je vendar še velik razloček. K revšini in lenobi pa se pridružuje še neka druga nezgoda tukaj, in ta je — vraža. Tako mi je pripeljal neki premožen gospodar svoje dve leti staro žbè na ogled — dlaka po vsem životu je bila naseršena, zadnji stegni oblatene, kakor se to navadno vidi po stegnih naših goved. „Kaj pa to, oče, da je vaše lepo žbè tako nečedno po celem životu?“ — ga uprašam. Mož me pogleda, da sem vidil, da ni zapopadel, zakaj tako prašam. „Sej — reče po tem — se žbeta ne smejo štrigljati; pri nas jih nobeden ne štriglja, zato da se bolje redé; tako smo na Koroškem vidili“. Gospodar, sicer pameten mož, pa le zapeljan po neumni vraži, je bil vesel, ko sem mu razložil, da tudi žbetova koža ni mertev meh, ki se ne smé zablatiti, sicer se zamašé potne luknjice in mnogo bolezen se napravlja po nesnagi. Da žbet, ki vedno le v štali stojé ali le na pašo hodijo, ni treba tako štrigljati kakor delavnih kónj, ki v vsakem vremenu po cesti vozijo, je očitno — al snažiti se morajo kolikor potreba nanaša vsi, da zdravi ostanejo: žbeta manj, konji bolj. Če na Koroškem ne štrigljajo žbet in jih pusté v blatu tako, kakor je Vaše živinče, naj Vam to ne bo izgled; nemarnosti je dovelj po vsem svetu, in se je tudi na Koroškem ne manjka. — Mož je obljubil berž očediti svojega belca.

Strašno gospodarstvo sem vidil tudi pri mnozih gospodarjih z gnojem. Nočem imenovati krajev, povedati pa moram, da tisuč in tisuč goldinarjev gré v zgubo po goli nečimernosti, kakor se tam pa tam z gnojem ravná. Veliko veliko hiš sem vidil, kjer — čeravno imajo živino — še gnojnišč nimajo. Živina stojí v hlevu na hribih gnoja, ki se celo zimo ni iskidal, in ker v nekterih hlevih že ni več prostora za-nj, ga mečejo iz hleva h zidu hiše. Tam na zid nakidan leží, se spira po ulicah, ki so cestnega blata in gnojnice polne, da se jih človek bojí že od deleč. Tako gospodarstvo ne more kmetu pomagati na boljši stan! Taka nemarnost, taka potrata z naj boljim premoženjem ne more peljati drugam kakor k revšini in nadlogam! Dokler naši kmetje tega ne bojo spoznali, da gnojnišče je gospodarstva zlati rudnik, ne bojo zlezli iz nadlog, če bi se jim tudi vsi davki odpustili. S pisanimi poduki pa — tega sem zdaj prepričan — ne bomo tukaj nič opravili; edino, kar bi pomagati utegnilo, je, da bi na kakoršno koli vižo v vsaki vasi se saj enemu kmetu naredilo gnojnišče, kakoršno mora biti, ki bi potem izgled bilo vsi vasi. Vém, da je povsod nekoliko svojoglavcov, kterih tudi izgled ne bo ganil, — vém pa tudi, da je med našimi kmeti dosti dobrovoljnih ljudí, kteri, če se s prijazno besedo poduče, radi primejo za dober nauk, in to toliko bolj, ker imamo mnogo pametnih županov, ki tudi kaj beró in bojo radi pripomogli k občnokoristnim napravam, na ktere bojo tudi nekteri duhovni gospodje gotovo radi svojo pozornost obračali. V serce me je bolelo viditi toliko blata po cestah, zanemarjenega, ki bi, namesto da zdaj vse pota ogerduje, mešano z gnojem (eno versto gnoja, eno blata) narejalo naj bolji mešani gnoj (kompost).

Vse to viditi, mi je vesela tolažba le v tem ostala, da železnica, ki bo zaterla nesrečno vozarenje po téh krajih, bo rešitev iz sedanjih nadlog, v kterih sedaj v téh krajih zdihuje kmetijstvo, ktero dosti tacih kmetov ima, ki še sejati ne znajo! Bravci! nikar ne mislite, da

ne govorim resnice, — res je taka, se vé da ne pri umnih gospodarjih, kterih se tudi tù ne manjka, ampak pri večíni tukajšnih kmetov. Po cesti se klatiti z vožnjo in zanemarjati vse drugo: to je edino opravilo mnozih gospodarjev, žene pa morajo kmetovati. Kam pa se po ti poti pride, kažejo gruntne bukve in dolgovi v njih zapisani. Ni davnej, kar sem govoril z nekim gospodarjem iz Kojnic na Štajarskem. Tudi tukaj, ko je železnica odpravila vse vozarenje po veliki cesti, so zdihovali gospodarji, kaj bojo počeli, kadar ne bo zaslužka več po cesti. Al njih strah je bil prazen strah — ni še veliko let in že je mnogo gospodarjev dosti na boljšem kakor poprej. Ker je ondi dosti senožet, so se močno poprijeli živinoreje in že jim ta donaša lep dobiček. Izperva je vsaka prememba huda in iz skale se res ne dá rodovitno polje ustvariti — al da premeni življenja ne zadenejo človeka prehudo, je treba skerbeti, da se počasi pripravljamo za prenaredbe, ne pa, ko nam že voda v gerlo teče, in da ne gledamo le na kamnitne tla temuč na dosti druzega prostora, ki je sedaj ali popolnoma zapuščen, ali pa premalo pridno obdelan. Razun malokterih krajev, kjer morebiti zemlja ne bo v stanu svojih prebivavcov preživiti, bojo vsi drugi na ti strani naše domovine gotovo v boljšem stanu čez kakih 10 ali 15 let, in kmetijstvo se bo povzdignilo. Za poljodelstvo nam ni naj manjše skerbí — kaj pa bo z gojzdi v teh krajih? to je vprašanje, na ktero ne vémo odgovora, ker nam vse tukajšne razmere niso znane. Zvedeni možje se bojé čedalje več pustega Krasa.

Še eno jezikoslovno drobtinčico. Okoli Postojne in naprej proti Krasu sem slišal namesto našega u govoriti ü, na priliko, küpil namesto kupil, krüha namesto kruha itd. Ker tudi v več krajih Dolenskega in Štajarskega tako govoré, je čudno, da naši gospodje slovničarji ne jemljejo v slovensko abecedo glasa ü. Tudi mi je neki prijatel pravil, da prav razločno od č se čuje v ondašnjih krajih mečji ć, kakar ga imajo vsi Jugoslaveni. Če se pri vsem tem spominjamo, da namesto da, ki ga slišimo na Gorenskem, Dolenskem in Notrajnskem, se je vrinil v bukve de, kterega le manjšina slovenskega ljudstva govorí, in si pred očí stavimo še mnogo druzih oblik, pač lahko spoznavamo iz tega, kakošna sila se je v slovnicah dosihmal delala jeziku našemu, ki, oklenjen v tesne spone „slovniškega oktroiranja“, je v pisavi zgubil svobodne pravíce, ki jih vživa v živem jeziku našega naroda. Po deželi med ljudstvom se zvé marsikaj starega veljavnega, kar se nam v mestno obzidje zapertim dozdeva novoskovano!

Iz Ljubljane. Že je bilo naznanjeno, da je od zapuščine umerlega gosp. barona Alojza Abfaltern-a 4000 gold. za uboge ljubljanske mestni kasi došlo. Zraven teh je pozneje še 5400 gold. v dolžnih pismih zemljišne odveze v ta namen naši kasi izročeno bilo, tako, da ubogi ljubljanskega mesta po rajncem baronu dobijo skupej kapital od 9400 gold. — Lep in nepozabljiv spominek časti vrednega dobrotnika!

Magistrat v Ljubljani 4. aprila 1855.

Novičar iz raznih krajev.

V podporo prebivavcev okolice Velikega Varadína na Ogerskem, ktere je strašna povodinj zadela, so cesar 20,000 fl. iz deržavnega zaklada dovolili. — Celi znesek do zadnjega sušca vplačanega deržavnega posojíla znaša že 146 mil. 205988 gold. Vse govorice — pravi „Oest. Corr.“ — da se bo vprihodnje kaj drugač z vplačanjem omenjenega posojíla ravnalo, so prazne govorice. — Ministerstvo kupčijstva je do zadnjega sušca dovoljeno nižjo vožníno za žito, reženo in pšenično moko, koruzo, sočivje in krompir na cesarskih železnicah za tri prihodnje mesce, tedaj do konca junija podaljšalo. — Od 1854. posojíla, s kterim je lotrija sklenjena, je bilo sledečih 12 sêrij, vsaka sêrija z 50 srečkami, potegnjenih: 222, 588, 660, 1073, 1240, 2066, 2867, 3375, 3779, 3864, 3938 in 3988; — sêrija 3779 Nr. 49 dobí 200,000 fl., sêrija 222 Nr. 21 pa 20,000 fl., vsih ostalih 598 številk iz omenjenih sêrij pa vsaka 300 fl. Sliši se, da perva srečka s 200,000 gold. je doletela nekega juda, bukvarja Knöpfelmacher-a na Dunaji. — Velikanočni ponedeljk ima po pismih iz Dunaja imeniten dan biti; ta dan se bo pokazalo: ali bojo na Dunaji zbrani poslanci še skupaj ostali ali se ločili — gré namreč zdaj za določbo naj važnešega 3. člena, ki zadeva prihodnji stan rusovskih vojnih ladij na černem morji, ktero je bilo dosihmal tako rekoč v edini oblasti rusovske vlade. Ta zadeva je tako važna, da francozka in turška vlada pošljete še enega poslanca v posvèt na Dunaj; francozki minister unanjih oprav Drouyn de l' Huys, kteri nek seboj nese zadnjo besedo Napoleonovo o ti zadevi, je imel včeraj na Dunoj priti, tako tudi Ali paša turški poslanec. Rusovski poslanec knez Goršakov je pisal svojemu caru vse, kar se je v zboru dosihmal govorilo in kar zedinjene vlade od rusovske zastran tretjega člena terjajo, in tudi on je pričakoval v petek odgovor in zadnjo besedo iz Petrograda, kako se ima ravnati o sklepu te prevažne zadeve. Da tedaj v tacih okoljšinah ni bilo od poslednjega ponedeljka nobenega zbora več, in da se je zatega voljo upanje na mirno spravo spet precéj poterlo, je lahko zapopasti. — Tisti boj, ko so 23. dan t. m. Rusi pri Malakovém stolpu napadli Francoze, je bil res hud; mertvih in ranjenih Rusov je bilo 2000, Francozov pa 600; Rusi so pokončali Francozom na tem kraji vse dela, ki so jih naredili poslednjih 14 dní; po hudi bitvi pa, kakor je pri vsih tacih napadih navadno, so se vernili spet v terdnjavo nazaj. — Francozki vojskovodja Canrobert je naznanil cesarju, da 3. dán t. m. bo začel vojsko zoper Ruse na prostem bojišču. Po tem takem se mora kmali kaj več slišati. — Rusi so v brambo izhodnomorskih dežel med Rigo in Mitavo, in med Revalom in Varvo napravili taka dva močna tabora, vsacega s 30.000 vojaki, da se ne bojé zlo sovražne sile; tudi vhodišča do Petrograda in bregove okoli kronstadtskega morskega zaliva so s topovi nasadili tako, da je strah. — Govorí se, da je admiralu Lyons-u ukazano, Odeso z bombami pokončati. — Deržavni zbor v Londonu, ki je z ljudstvom vred že zlo omamljen zavolj velicih zgub v rusovski vojski in tudi vprihodnje ne pričakuje velike sreče, praznuje velikonočne praznike in se bo še le po veliki noči spet snidil. Tudi sicer zlo zgovorni Palmerston je vmolknil. — Vso svojo žlahto, ki je dosihmal v Rimu živela, je poklical cesar Napoleon v Pariz, da naj tù stanuje. — 18.000 fabrikantov, obertnikov in druzih je poslalo blaga v parižko razstavo; med temi je Francozov 8000, Angležev 3000, Nemcov 2000, Austrijanov 1800, Belgijanov 680, Švajcarjev 460, Španjcov 340, Piemontežev 200 itd. — Število Rusov je sedaj 5krat večje kot je pred 130 leti bilo; leta 1722 je imelo Rusovsko le okoli 14 milijonov duš, sedaj jih ima že čez 66 mil. — Romarji v Jeruzalem so po pismu patra Lorica imeli kaj slabo vreme na morji, tako, da so na otoku Karfu 2 dní sidrali. — Cvetno nedeljo je sneg več dežel zapadel prav na debelo; v Benetkah je bil tak vihar s ploho in točo, da so mislili, da je sodni dan.

Pogovori vredništva.

Gosp. D. T. v M.: Gosp. fajm. iz V. so nam pisali, da so si ondašnji gospodje na vso moč prizadevali najti gèrb Vaškega terga pa niso nič našli, nič zvedili; po tem takem bi se smelo misliti, da Vače niso nikdar gèrba imele.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.